

Jätetty lausuntopalvelussa 27.4.2026

VN/33943/2025

Yhteiskunta-alan korkeakoulutettujen lausunto valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Osaaminen ja osaajat

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

YKA kiinnittää huomiota siihen, että osiossa vastuulliseksi toimijaksi on pitkälti määritelty yksilö ja yhteiskunnan rooli näiden mahdollisuuksien luojana, tavoitetta edistävien rakenteiden ylläpitäjänä ja edistäjänä jää vähäisempään rooliin verrattuna avaintuloksiin. Tältä osin tavoitteen sa-noitusta voisi olla syytä vielä tarkastella uudestaan.

Tavoite 1 - Avaintulokset

- 1) Kansalaisilla on hyvät digitaaliset perus- ja lukutaidot, jotka mahdollistavat aktiivisen osallisuuden.
- 2) Laadukkaat ja laajasti hyödynnetyt kulttuuriperinnön ja tutkimuksen tietovarannot ylläpitävät ja uudistavat osaltaan sivistystä.
- 3) Turvallinen ja vastuullisesti rakennettu digitaalinen ympäristö tukee hyvinvointia sekä mahdollistaa yhdenvertaisen osallistumisen yhteiskunnassa.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Avaintulokset

1) Koulutustarjonta ja koulutuksen sisällöt vastaavat osaamistarpeisiin uusien ja kehittyvien teknologioiden osalta.

2) Käytännön ja soveltavien innovaatioiden määrä on lisääntynyt ja nopeuttanut työelämän ja organisaatioiden uudistumista.

3) Julkisen hallinnon toimijoilla on korkeatasoinen ja ajantasainen osaaminen, joka varmistaa palveluiden laadun sekä hallinnon jatkuvan uudistumiskyvyn.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Tavoitteet ovat perusteltuja ja kannatettavia. Ensimmäiseen avaintulokseen YKA ehdottaa uudelleen muotoilua sen osalta, että monialaisuus ja -tieteellisyys substanssiosaamisen rinnalla vahvistaa teknologiamurrokseen vastaamista ja digitaalisiin osaamistarpeisiin vastaamista.

Toisen avaintuloksen kohdalla YKA kiittää yritysten oman osaamisen kehittämisen tärkeyden huomioimisesta ja esittää, että osioissa asetettaisiin tavoitteeksi vahvistaa ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistymistä yritysten TKI-toimintaan, mikä on tällä hetkellä kansainvälisesti vertaillen vähäistä. Vaihtoehtoisesti tavoite voidaan huomioida myös myöhemmissä luvuissa, jos se istuu kokonaisuuden kannalta niihin paremmin.

YKA kiittää, että kolmannessa tavoitteessa on erikseen huomioitu julkisen hallinnon osaamisen kehittämisen mahdollisuudet sekä esittää, että osiossa huomioitaisiin myös julkishallinnon johtaminen tavoitteita tukevana toimintona.

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 3 - Avaintulokset

- 1) Monipuolinen ja kehittyvä korkeatasoinen tutkimus sekä osaaminen luovat edellytykset teknologia-alan kehitykselle ja osaamispohjan vahvistamiselle.
- 2) Suomi on veto- ja pitovoimainen laadukas toimintaympäristö kotimaisille ja kansainvälisille osaajille.
- 3) Digitalisaation, datatalouden ja kestävä digitaalisen siirtymän edellyttämät osaamistarpeet on huomioitu koulutuksessa ja tutkimuksessa.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Infrastrukturi ja data

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastrukturi tukevat yritysten arvovuontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 1 - Avaintulokset

- 1) Suomesta on edellytykset liittyä kasvun ja tuottavuuden kannalta keskeisiin data-avaruuksiin yhteentoimivuuksstandardien mukaisesti.
- 2) Eurooppalaiseen digitaalisen identiteetin lompakkoon on saatavilla 5 sähköistä todistusta vuoteen 2030 mennessä.
- 3) Priorisoitujen tietovarantojen data on hyödynnettävissä tekoälykehittämiseen.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Avaintulokset

- 1) Kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla ja yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen ja 5G-verkko kattaa koko väestön. (EU-tavoite: gigabitti kaikille, 5G kaikille asutuille alueille.)
- 2) Tietoliikennepalveluita on varmennettu ja monipuolistettu avaruuspohjaisilla sekä muilla uusilla teknologioilla. Viestintäjärjestelmähäiriöt ja poikkeustilanteet eivät vaaranna palveluita.
- 3) Suomi pysyy 6G-tutkimuksen kärkimaana ja reunalaskentaa, havainnointikyvykkyksiä ja tekoälyä hyödyntäviä testiverkkoja on otettu käyttöön vuonna 2027.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 3 - Avaintulokset

- 1) Tieteelliselle laskennalle, datapohjaiselle tutkimus- ja kehittämistoiminnalle sekä tekoälyratkaisuille on tarjolla Euroopan johtava datanhallinnan ja laskennan ekosysteemi.
- 2) Maailman kärkitason suurteho- ja kvanttilaskentaa sekä tekoälyä hyödyntävä hybridilaskentaympäristö tukee kvanttisovellusten syntymistä ja teollisuuden uudistumista.
- 3) Suomessa on korkean lisäarvon datakeskuksia, jotka vahvistavat datatalouden ekosysteemejä ja kilpailukykyä.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Yritykset ja kilpailukyky

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 1 - Avaintulokset

- 1) Datatalous kasvaa - Digitalisaation ja datan hyödyntämisestä syntyy uutta liiketoimintaa ja kasvua yrityksissä ja ekosysteemeissä.
- 2) PK-yritysten digitaalinen transformaatio etenee - Digitaalisesti edistyneiden pk-yritysten määrä kasvaa.
- 3) Talouden uudistumisen dynamiikka toimii - Digitalisaatioon liittyviä tuotteita ja palveluja tuottavien menestyvien startup-yritysten ja yksisarvisten määrä lisääntyy.
- 4) Digitalisaation yhteys kestäväyyteen - Digitalisaatio vauhdittaa kiertotaloutta.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Avaintulokset

1) Suomessa on globaalisti houkuttelevia teknologiakeskittymiä.

2) Yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö kehittyy.

3) Tekoälyä, kvanttilaskentaa ja muita uusia teknologioita sovelletaan uuden liiketoiminnan ja kasvun aikaansaamiseen yrityksissä.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Suomalaisissa yrityksissä TKI-puolella työskentelee kansainvälisesti verraten vähemmän tohtorin tutkinnon ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita kuin monissa verrokkimaissa.

Heidän määräänsä yritysten TKI-toiminnoissa tulisi kasvattaa.

YKA huomauttaa, että koko osio lähtee siitä olettamuksesta, että yritykset pääsevät hyödyntämään julkisia tietoaaineistoja ja rekistereitä. Näiden ylläpito on viime vuosina vaarantunut mittavien valtionhallinnon säästötoimenpiteiden myötä, mitkä tulevat ulottumaan aina vuoteen 2030 saakka.

Julkinen hallinto ja palvelut

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

YKA kiinnittää kriittistä huomiota muotoiluun, että tulevaisuudessa suuri osa julkisista palveluista olisi digitaalisia ja automatisoituja "aina kun se on tarkoituksenmukaista". Muotoilu antaa ymmärtää, että digitalisointi ja automatisointi ovat ensiarvoinen lähtökohta, eikä YKA pidä tätä täysin tavoiteltavana, saati realistisena ottaen huomioon julkisten palveluiden laajuuden paikallishallinnosta valtionhallintoon. Parempi muotoilu olisi esimerkiksi: "Julkisissa palveluissa hyödynnetään digitalisaatiota ja automaatiota silloin, kun se on tarkoituksenmukaista".

Liitto suhtautuu myös varauksella huomioon siitä, että kehitys johtaisi automaattisesti palveluiden hiilijalanjalan pienentämiseen, sillä eri teknologisten ratkaisujen on tunnistettu lisäävän päästöjä ja kuormittaman ympäristöä. Asia olisi syytä huomioida kokonaisuudessa jossain kohtaa.

Jotta tavoitteeseen päästään, vaatii tämä sitä, että julkishallinnolla on vaadittava osaaminen ja resurssit muutoksen tekemiseen. Digitaalisten ratkaisujen käyttöönotto ja kehittäminen ei tapahdu automaattisesti tai itsessään tuota säästöjä, vaan kyse on osaamisesta ja aikaa vaativasta kehittämistyöstä. Tämä olisi syytä kirjata tavoitetasoon, jossa nyt digitalisaation ja automatisaation hyödyntäjinä on lähinnä tunnistettu palveluiden käyttäjät. Samassa yhteydessä liitto huomauttaa, että julkishallinnolta – erityisesti valtionhallinnolta – on leikattu mittava määrä toimintoja ja supistamistoimet jatkuvat aina vuoteen 2030 saakka.

Tavoite 1 - Avaintulokset

- 1) Julkisia palveluita kehitetään yhteentoimiviksi elämäntapahtumalähtöisiksi palvelukokonaisuuksiksi.
- 2) Tiedon liikkuvuuden esteitä puretaan toimijoiden välillä.
- 3) Viranomaistoiminnan tuottavuus kasvaa digitalisaation mahdollistaman toimintatapojen muutoksen ja automaation hyödyntämisen kautta.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

YKA pitää tärkeänä, että 3. avaintuloksessa huomioitaisiin kansalaisten oikeusturvan toteutuminen sujuvan asioinnin lisäksi: Tavoitetila siitä, että julkinen hallinto hyödyntää automaatiota, tekoälyä ja digitaalisia työkaluja tulisi sisältää lähtökohta siitä, että päätöksenteko kansalaisten oikeusturvaa koskevista asioista säilyy viranomaisella. Viranomaistoiminnan ainutlaatuinen vastuu verrattuna yksityisen sektorin toimijoihin tulisi tunnistaa osana kokonaisuutta.

Koska kyseessä on iso muutos, joka vaatii paitsi osaamisen vahvistamista ja jatkuvaa kehittämistä, myös kulttuurillista muutosta, olisi sen onnistumiseksi huolehdittava henkilöstön kiinteästä osallistamisesta. YKA esittääkin, että 3. avaintuloksen viimeiseen kappaleeseen kirjattaisiin huomio henkilöstön osallistamisesta osana muutosta sekä johtamisen huomioiminen muutoksen tekemisessä. On myös syytä jälleen muistaa, että muutosta on vaikea tavoitella nykyisillä hupenevilla resursseilla.

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Tavoite 2 - Avaintulokset

- 1) Julkiset digitaaliset palvelut vahvistavat kotimaista ja EU:n digitaalista suvereniteettia.
- 2) Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeisten digitaalisten julkisten palvelujen toimintavarmuus, turvallisuus ja saatavuus ovat toiminnan vaatimalla tasolla.
- 3) Julkinen digitaalinen hallinto toimii kustannustehokkaasti kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisälöt?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digitekologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

YKA pitää tärkeänä, että julkishallinnon erityinen vastuu ja rooli viranomaisena huomioitaisiin tavoitteessa. Viranomaistoiminnan digitalisoitumisen keskeisimpiä ratkaistavia kysymyksiä on tasapainoilu sujuvan asiakaspalvelun ja päätöksenteon sekä asiakkaan oikeusturvan ja viranomaisvallan ja vastuun välillä. Tämä olisi syytä huomioida tavoitetilassa.

Tavoite 3 - Avaintulokset

- 1) Edistyneisiin tekoäly- ja digitekologioihin perustuvien, tuottavuutta ja palvelujen vaikuttavuutta parantavien toimintamallien käyttöönotto laajenee hallinnossa.
- 2) Turvallisesti ja säädösten mukaan avattu julkisen hallinnon data mahdollistaa tekoälyratkaisujen hyödyntämisen koko yhteiskunnassa.
- 3) Autonomisten digitaalisten ratkaisujen ja automaattisen päätöksenteon käyttö kasvaa julkisessa hallinnossa.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Edelliseen viitaten, ensimmäisessä ja viimeisessä avaintuloksessa tulisi hahmotella mikä on viranomaisten virkavastuun rooli tulevaisuudessa suhteessa automatisoituun ja digitalisoituun

päätöksentekoon. Samassa yhteydessä on hahmoteltava, miten kansalaisten oikeusturvan toteutuminen aiotaan toteuttaa hahmotelluissa tulevaisuudenkuvissa, jossa päätöksentekoa on automatisoitu näin laajasti.

Ensimmäisen avaintuloksen viimeisessä kappaleessa on huomioitava, että tekoälyn hyödyntäminen edellyttää myös isoja resursseja, osaamisen kehittämistä ja ylläpitoa sekä kulttuurillista muutosta.

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalisaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

2 kyllä, pääosin

3 vain osittain

4 ei lainkaan

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Digikompassin tavoitteet ovat olennaisia edellä mainituilla muutoksilla, mutta niiden toteuttamisen isona haasteena ovat muuttuneet resurssit julkishallinnossa, jotka olisi syytä tunnistaa kokonaisuudessa: istuva hallitus on päättänyt lähes 700 miljoonan euron leikkauksista vuoteen 2030 mennessä ja vaikka automatisointi ja digitalisointi toisivat säästöjä, eivät ne realisoidu heti. Päinvastoin muutos vaatii itsessään resursseja ja henkilöstön sitoutumista. Tämä on kohutuutonta tilanteessa, jossa henkilöstö on pitkälti jo valmiiksi kuormittunut ja resursseja yhä supistetaan.

Toimintaympäristön kuvaus: Voit tarvittaessa kommentoida tähän digikompassin toimintaympäristön kuvausta

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

Julkishallinnon taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut huomattavasti mittavan säästöohjelman myötä, ja taloudellinen tilanne on tiukka laajemminkin kansantaloudessa. Toimintaympäristön kuvauksessa voisi olla syytä huomioida nämä realiteetit.

Muut kommentit

Digikompassi käsittelee nykyisellään hyvin vähäisesti kestävyyttä ja meneillään olevan ilmasto-katastrofin vaikutuksia. Tekoälystä ja digitaalisista ratkaisuista voi löytyä tilanteeseen

helpotusta, mutta niitä on kritisoitu myös ympäröivät yhteiskunnan ja luonnon kuormittamisesta. Tämä tematiikka puolustaisi paikkaansa osana uusia teemoja, jos ei omanaan, niin osana hyvinvointia tai turvallisuutta, sillä kyseessä on valtava koko suomalaista yhteiskuntaa ja globaalia toimintaympäristöä koskeva teema.